

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Twee 17de-eeuwse straatkelders in de Rode-Haanstraat in Brugge (West-Vlaanderen)

Eindverslag van een toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Twee 17de-eeuwse straatkelders in de Rode-Haanstraat in Brugge (West-Vlaanderen).
Eindverslag van een toevalsvondst.

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 241

AUTEUR

Sofie Vanhoutte

JAAR VAN UITGAVE

2022

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

De vrijgelegde bovenzijde van de tweeledige straatkelder. Zicht naar het noordwesten.
Copyright Onroerend Erfgoed, foto: Sofie Vanhoutte

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

<https://doi.org/10.55465/RWOB9003>
ISSN 1371-4678
D/2022/3241/308

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////

TWEE 17DE-EEUWSE
STRAATKELDERS IN DE
RODE-HAANSTRAAT
IN BRUGGE (W.-VL.).

Eindverslag van een toevalsvondst

////////////////////////////////////

SOFIE VANHOUTTE

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	8
3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT.....	9
3.1	ALGEMENE BEPALINGEN	9
3.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE	9
3.3	RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN.....	10
4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING.....	11
5	AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	12
6	HISTORISCHE CONTEXT.....	14
6.1	STRAATKELDERS.....	14
6.2	DE RODE-HAANSTRAAT	14
7	BESCHRIJVING VAN DE SITE	18
8	INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS.....	30
9	SAMENVATTING	32
10	BIBLIOGRAFIE	32
11	BIJLAGEN	33
11.1	LIJST VAN FIGUREN	33
11.2	LIJST VAN PLANNEN	34
11.3	LIJST VAN SPOREN	34
11.4	LIJST VAN VONDSTEN EN STALEN.....	34
11.5	LIJST VAN TEKENINGEN.....	34
11.6	LIJST VAN FOTO'S.....	35
11.7	CONSERVATIERAPPORT	41
11.8	RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES (RUWE DATA)	41

1 INLEIDING

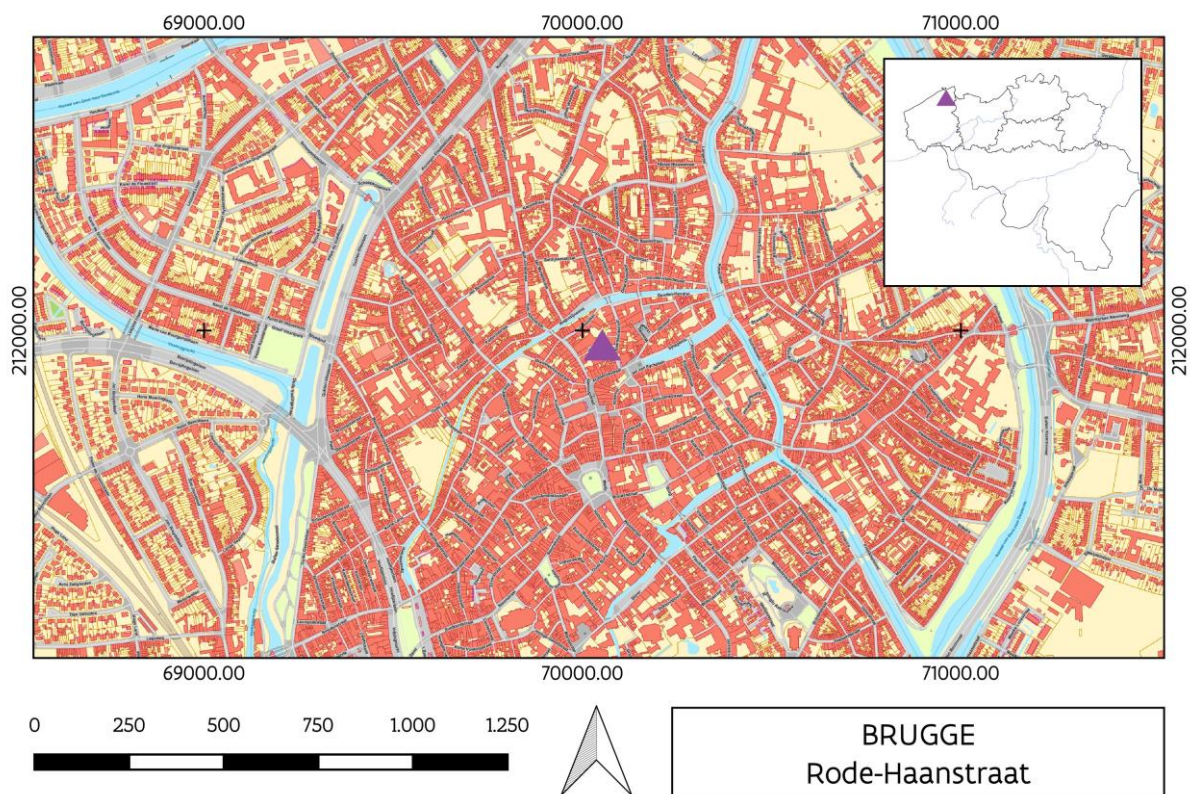
Bij de volledige heraanleg van de wegenis van de Rode-Haanstraat, doodlopende zijstraat van de Spanjaardstraat in het centrum van Brugge, stootte de Wegendienst van de Stad Brugge op vrijdag 25 mei 2018 op een onverwachte vondst. De kraanbak boorde er bij de graafwerken een gewelf aan (Figuur 1-5). De Wegendienst lichtte meteen de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de Stad Brugge en de intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst Raakvlak in. Beide partijen kwamen diezelfde middag ter plaatse en stelden vast dat het uiteinde van een straatkelder aan het licht was gekomen. Een eerste screening door beide partijen binnenin de structuur maakte duidelijk dat het twee op elkaar aansluitende kelders betrof, nieuws dat datzelfde weekend al werd opgepikt door de politieke verantwoordelijken zoals bleek uit artikels in de geschreven pers. Op maandag 28 mei werd het agentschap Onroerend Erfgoed op de hoogte gesteld en werd de toevalsvondstprocedure opgestart.

Op dinsdag 29 mei volgde een terreinevaluatie door ondergetekende in het bijzijn van het diensthoofd van de Wegendienst om het terreinonderzoek in te schatten. Monumentenzorg en Erfgoedzaken Brugge bleek ondertussen belast met de voorbereiding van een advies voor het College van Burgemeester en Schepenen (CBS) over de verdere aanpak. Op donderdag 31 mei werden we op de hoogte gebracht van het advies aan het CBS de kelders in hun huidige staat *in situ* te laten behouden – zijnde inclusief gewelven –, en op te vullen met zand, wat echter pas anderhalve week later op de agenda van het CBS zou komen. Onduidelijkheid over de verdere concrete aanpak en de mate waarin onderzoek door de Stad zou volgen, deed het agentschap besluiten het toevalsvondstonderzoek niet verder uit te stellen en de structuur grondig te documenteren. Het terreinonderzoek werd uitgevoerd op maandag 4 juni 2018. Een gedetailleerde aanpak – niet enkel een opmeting van de contouren van de kelders, maar ook de registratie van de binnenzijde – bleek noodzakelijk om duidelijk inzicht te verkrijgen in de constructie. De contouren van de tweeledige kelder konden langs de zuidelijke en oostelijke kant vrijgelegd worden. Door de opmeting van de binnenzijde kon het plan vervolledigd worden. Het voorziene terreinonderzoek kon op één dag afgerond worden.

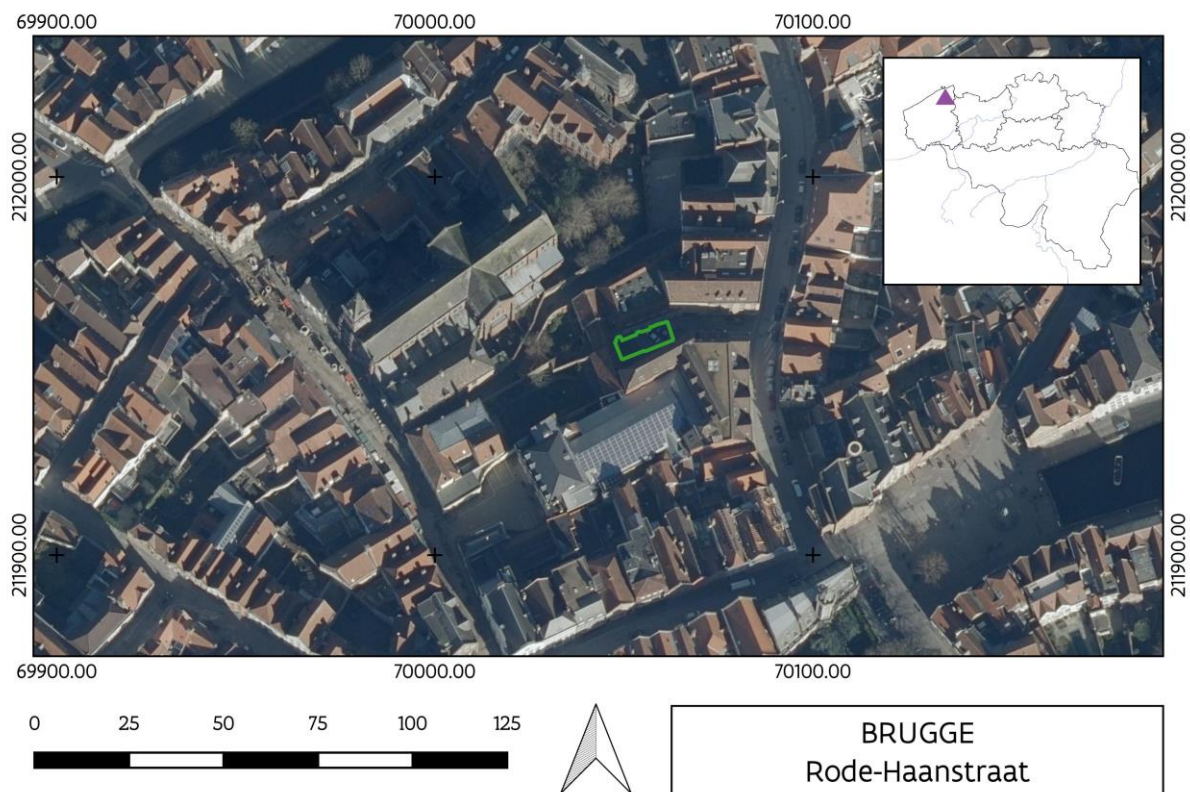
De Wegendienst van de Stad Brugge ging meteen na de ontdekking op zoek naar de eigendomsstatus van de straatkelder. Bij de dienst Eigendommen vond men in een recent cijnsboek een oudere verwijzing, wat de bal aan het rollen bracht. Het Stadsarchief ging verder op zoek en ontdekte zo de ontstaansgeschiedenis van deze dubbele straatkelder. De uitgewerkte resultaten van het archeologisch onderzoek in combinatie met de ontdekkingen via het archivalisch onderzoek vormen het onderwerp van dit eindverslag.

Figuur 1: De terreinsituatie vóór de start van het terreinonderzoek. Het bij de werken door de graafmachine ingeslagen gat in het gewelf was de aanleiding voor de toevalsvondst. Zicht naar het westen. Foto door Thomas Wets, Monumentenzorg en Erfgoedzaken (Stad Brugge).

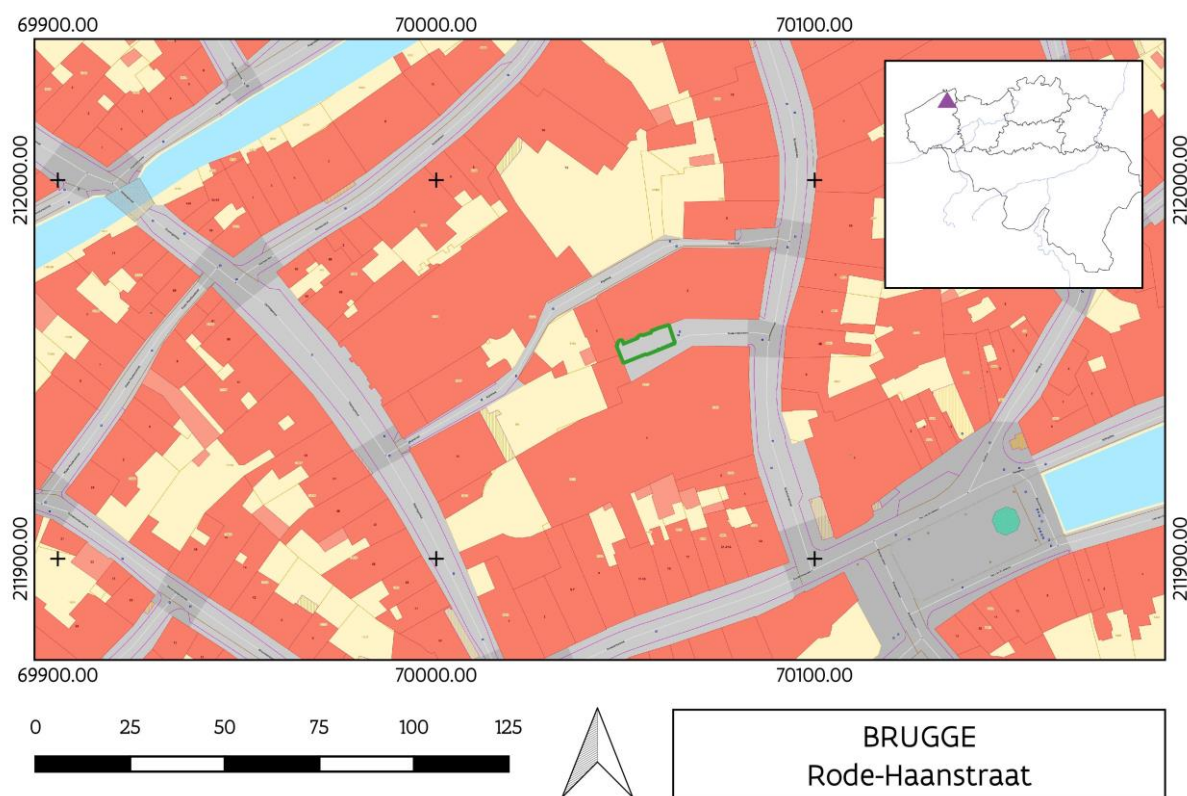

Figuur 2: Locatie van de vindplaats in het centrum van Brugge op GRB (© AGIV).

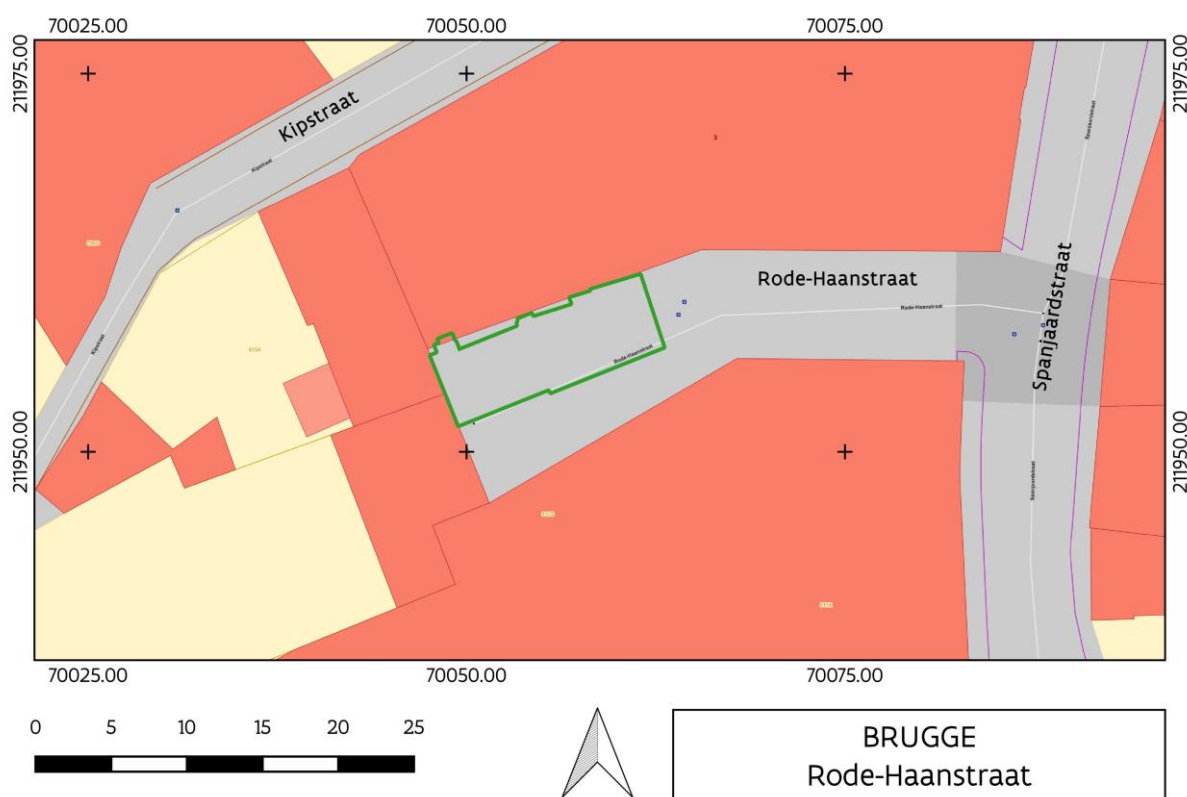

Figuur 3: De contouren van de straatkelders in het wegtracé van de Rode-Haanstraat, geprojecteerd op de recente orthofoto (© AGIV).

////////////////////////////////////

Figuur 4: De contouren van de straatkelders in het wegtracé van de Rode-Haanstraat, geprojecteerd op GRB (©-AGIV).

Figuur 5: De positie van de straatkelder in de Rode-Haanstraat, op GRB, detail (© AGIV).

Brugge – Rode-Haanstraat

3.3 RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN

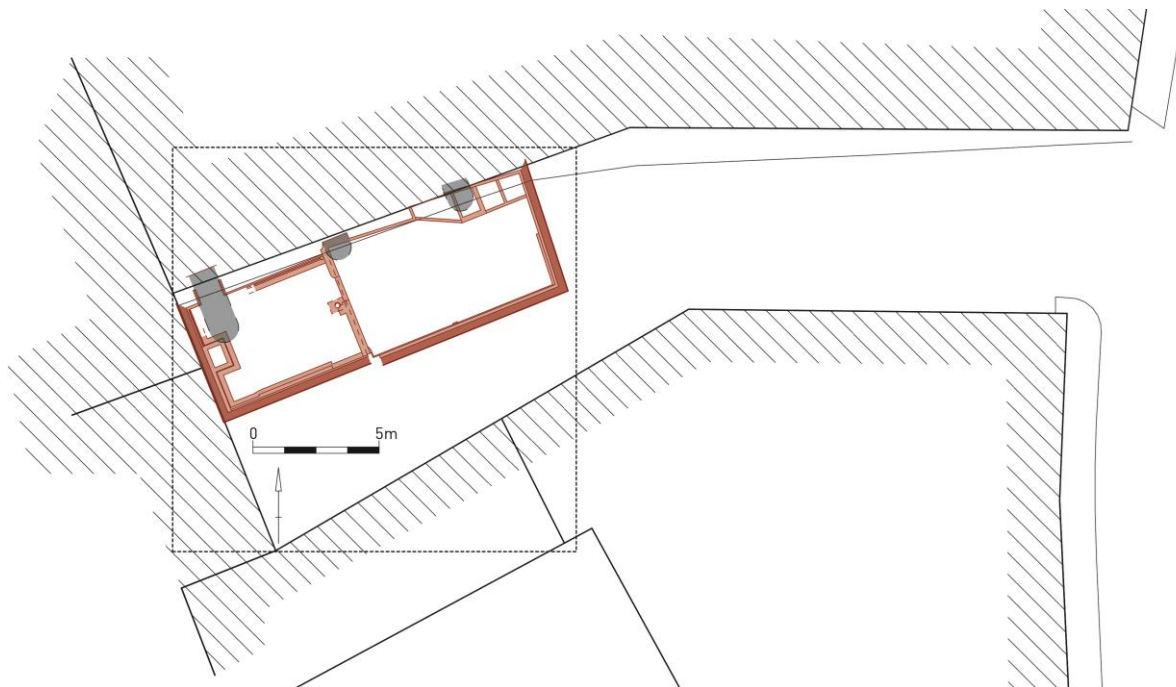
4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

Op maandag 4 juni 2018 voerde het agentschap Onroerend Erfgoed het terreinonderzoek uit. Betrokkenen waren Sofie Vanhoutte (veldwerkleider, onderzoeker archeologie OE), Franky Wyffels (veldtechnicus OE) en Johan Van Laecke (landmeter-expert OE). De dienst Monumenten en Erfgoedzaken gaf verschillende aanwijzingen in verband met de constructie van de kelder. Verder waren er bij het terreinonderzoek geen externen betrokken in het kader van wetenschappelijke advisering.

De uitvoering van dit onderzoek, de registratie en documentatie van de gemelde toevalsvondst, vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 3.0). Gezien het hier een toevalsvondst betreft, is er geen sprake van een vooraf bepaalde strategie.

Uit stabiliteitsoverwegingen werd gestart met het zoeken naar de contouren van de straatkelder aan de westkant (Figuur 6). Geleidelijk aan werden de gewelven naar het oosten op, richting Spanjaardstraat, vrij gelegd. De contouren en gewelven konden niet volledig, maar wel deels getraceerd worden binnen de werkput voor de wegeniswerken. De rest van het grondplan werd vervolledigd aan de hand van de afmetingen binnenin. De toestand van de kelder bleek stabiel waardoor een registratie van de binnenzijde eveneens mogelijk was.

De contouren en de top van de straatkelder werden digitaal en gegeorefereerd opgemeten, met behulp van een Robotic Total Station (RTS) en GPS-RTK toestel in Lambert 72. De hoogtes werden geregistreerd in TAW (Tweede Algemene Waterpassing) met minimum GPS nauwkeurigheid. De binnenzijde werd manueel opgemeten; dit plan werd later digitaal omgezet en gekoppeld aan de opmeting van de buitenzijde. De structuur werd zowel aan de buitenzijde als aan de binnenzijde uitvoerig gefotografeerd. De buitenzijde werd verder ook in detail gedocumenteerd via 3D-fotografie.

Figuur 7: De opgemeten dubbele straatkelder en zijn positie in de Rode-Haanstraat. De hierna volgende plannen situeren zich binnen het aangeduide kader.

5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De studie van deze toevalsvondst beperkt zich tot case-gebonden onderzoeksvragen met betrekking tot de datering en de functie van de aangetroffen kelder. Het betreft één structuur die bestaat uit twee aan elkaar gebouwde straatkelders. Een assessment van de sporen is binnen deze context niet aan de orde. Verder zijn er geen relevante losse vondsten. Een assessment-rapport van de vondsten is dus evenmin van toepassing.

De landschappelijke en bodemkundige gegevens van dit gebied zijn van geen belang voor de interpretatie van deze vindplaats en worden niet beschreven. Het maken van bodemkundige referentieprofielen was hier niet van toepassing. Aangezien de toevalsvondst beperkt is tot de contouren van één bepaalde, geïsoleerde structuur, is het verzamelen van de archeologische voorkennis van het gebied voor dit dossier niet relevant. Voor deze specifieke zone is er geen archeologische voorkennis. Enkel bouwkundig en historisch onderzoek, meer bepaald archivalisch onderzoek, is bij deze toevalsvondst aan de orde. Het aangetroffen baksteenformaat in combinatie met de kleur is meest gebruikelijk voor de periode 15de-18de eeuw. Enkel via archivalisch onderzoek is verdere specificering mogelijk en kan achterhaald worden welke functie deze straatkelder had. De resultaten van het archeologisch terreinonderzoek zijn geconfronteerd met de gekende historische en archivalische gegevens om te komen tot een interpretatie van de site.

Dhr. Jan Anseeuw, wetenschappelijk medewerker van het Stadsarchief van de Stad Brugge, bracht zeer waardevolle historische informatie aan, cruciaal voor de interpretatie van de toevalsvondst. Met dhr. Thomas Wets, dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken, kon teruggekoppeld worden over de constructie van de straatkelder en over het bouwkundig erfgoed in de Rode-Haanstraat.¹

Tot nog toe zijn er in Brugge slechts een 15-tal straatkelders gekend. In Antwerpen zijn er voor de eerste helft van de 17de eeuw zo'n 450 straatkelders gedocumenteerd.² De toevalsvondst in de Rode-Haanstraat biedt de mogelijkheid dit fenomeen voor Brugge nader te bekijken. Bovendien vormt het een belangrijke bijdrage voor de huizengeschiedenis in de Rode-Haanstraat.

¹ Met veel dank aan beiden voor alle informatie.

² Derycke & Troupin 1999.

Figuur 8: Zicht op de opgekuiste gewelven en contouren van de dubbele straatkelder, naar het westen. Met achteraan rechts de voordeur van Rode-Haanstraat 1.

6 HISTORISCHE CONTEXT

6.1 STRAATKELDERS

Een straatkelder is een gekend postmiddeleeuws fenomeen in grotere steden. Straatkelders worden zo genoemd omdat ze zich onder het wegdek bevinden. De straatkelder hoort wel bij een woning waar een toegangsdeur in de gewone kelder toegang geeft tot de straatkelder. Meestal waren er in het wegdek of in het voetpad verluchttingsroosters voorzien en/of toegangen met een luik of deksel.³ In Antwerpen is het fenomeen goed gekend – onderzoek door Derycke en Troupin (1993) op basis van archivalische, bouwhistorische en archeologische bronnen leverde er een lijst van enkele honderden stratkelders op –, maar ook in andere Vlaamse en Nederlandse steden is dit type constructies systematisch aangelegd, zoals aangetoond is in Maaseik en Utrecht. Derycke en Troupin (1993) concludeerden voor Antwerpen dat de stratkelders zich vooral concentreren aan en rond de oude marktplaatsen en dat ze gebouwd zijn gedurende een lange periode, in hoofdzaak van de 15de eeuw tot in de 17de eeuw, op enkele jongere uitzonderingen na.⁴ Op basis van hun ontstaan kunnen er verschillende types worden onderscheiden. Veelal werd de straatkelder aangelegd op privé-initiatief, bij het bouwen of het verbouwen van een huis, bewust aangelegd onder de straat als aparte constructie, vóór of naast het pand. Soms evolueerde een gewone kelder tot straatkelder, wanneer de straat verbreed werd en een deel van het huis (bovengronds) werd afgebroken, of wanneer een nieuwe straat werd getrokken. Terwijl het dus meestal om privé-initiatief ging, was het soms ook de stad die aanstuurde op de aanleg van een straatkelder. Er zijn vermeldingen gekend dat bij de aanleg van een straat of bij het uitvoeren van een bouwproject de stad de verkoop van de aanpalende percelen wilde stimuleren door in de akte op te nemen dat er een straatkelder mocht aangelegd worden, wat als een grote bonus werd beschouwd.⁵

Het Antwerpse onderzoek geeft ook inzicht in de opbouw en de gebruikte materialen. De langsrichting van het gewelf lag ofwel haaks ofwel parallel aansluitend op de funderingsmuur onder de voorgevel. Een straat kon meerdere stratkelders bevatten. In Antwerpen bleken deze kelders vaak dwars te liggen op het wegtracé en gebouwd met hun achterwanden tegen elkaar. Ofwel had de straatkelder een zuiver tongewelf, ofwel was dit gewelf aan de bovenkant afgeplat in de vorm van een korfboog. Wellicht had dit te maken met de zeer beperkte tussenruimte tussen de top van het gewelf en het wegdek. De stratkelders waren altijd volledig uitgevoerd in baksteen, inclusief de vloer die soms afgewerkt was met eenvoudige vloertegels; de wanden en het gewelf waren meestal afgedekt met een dikke kalklaag. Soms bevatte de straatkelder een waterput.⁶

Door zijn ruime afmetingen is de aangetroffen straatkelder uniek te noemen voor Brugge. Tot nog toe zijn er in de stad een 15-tal stratkelders gekend, maar deze zijn telkens verbonden met één bepaald pand en beperkt tot de contouren van het betreffende perceel⁷. De straatkelder in de Rode-Haanstraat daarentegen neemt een groot deel van de straatbreedte in en beperkt zich niet tot één perceel (Figuur 7). Minstens twee panden hadden toegang tot deze straatkelder(s).

6.2 DE RODE-HAANSTRAAT

De Rode-Haanstraat ontleent zijn naam aan het pand 'De Rode Haan', de vroegere naam van het huis op nr. 1 (Figuur 8).⁸ Het was een herberg die zijn voordeur had aan de Vuile Poorte, het steegje dat

³ Derycke & Troupin 1999, 87.

⁴ Idem, 89-91.

⁵ Idem, 92.

⁶ Idem, 94.

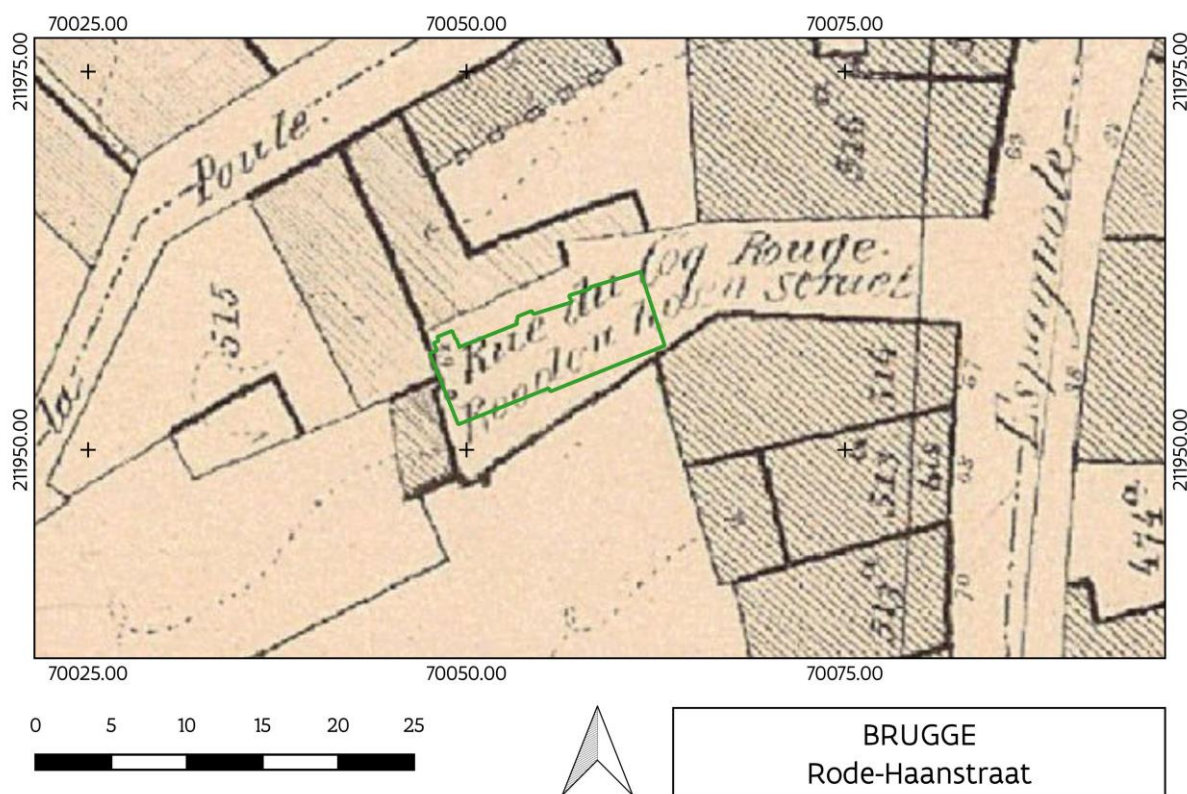
⁷ Informatie van de Dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken Brugge, met dank aan erfgoedconsulent Sophie Baert.

⁸ De Inventaris Onroerend Erfgoed vermeldt het pand niet.

ondertussen werd omgedoopt tot de Kipstraat⁹. De herberg werd om die reden ook 'Vuyl(e) Poorte' genoemd.¹⁰ Dit huis is in de kadastrale leggers van de stad Brugge te traceren tot in 1579¹¹. De straat was ook toen al doodlopend, een zgn. blind straatje, dat vermeld staat als een '*stratken met een hende*'. Het werd daarom ook wel Blinde Spanjaardstraat genoemd, als doodlopend zijstraatje van de Spanjaardstraat. In een akte van 17 juni 1828 is er sprake van een '*huus, dienende voor herberg, genaamd De Hesp, gelegen te Brugge, ten voorhoofde aan de westzijde der Spagnaardstraat, op den hoek van het Blind Spagnaardstraatkin*'.¹² De doodlopende Rode-Haanstraat zou in de tweede helft van de 19de eeuw een populair straatje zijn geweest waar dames van lichte zeden hun diensten aanboden. De afspanning Au Jambon zou hiervan goed geprofitteerd hebben door via de achterdeur deze dames voor de heren in de herberg binnen te laten¹³.

Bij het uitpluizen van de eigendomsstatus van de dubbele straatkelder stootte men bij de Brugse Dienst Eigendommen op een oude verwijzing in een recent cijnsboek. Er werd aangeklopt bij het Stadsarchief van Brugge waar ze meteen herkenden dat hier verwezen werd naar een 17de-eeuwse vermelding in de Ferieboeken van de Thesaurie. Echter, op de gegeven datum was er niets te vinden. In een wat ouder cijnsboek vond wetenschappelijk medewerker Jan Anseeuw de verklaring. Daar was in kleine letters bijgeschreven dat het een cijns of stadspacht betrof, niet sinds 15 juli 1678 maar sinds 15 juni 1678. Verder was er ook een verwijzing naar een eerdere cijns van 14 augustus 1641.

Figuur 9: De locatie van de straatkelder op de Popp-kaart (midden 19de eeuw) (© AGIV). De noordzijde van de kelders reikte wellicht tot de toenmalige bewoning. Het verschil zit hem naar alle waarschijnlijkheid in de georeferentie.

⁹ Op de Popp-kaart (midden 19de eeuw) staat de Kipstraat al aangeduid (Figuur 9).

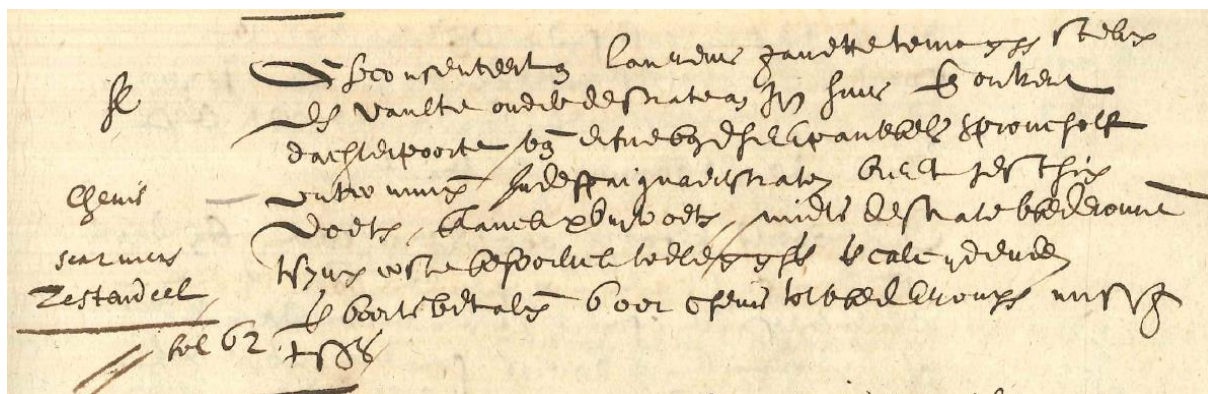
¹⁰ Anseeuw 2018, 2.

¹¹ Het is ook in die periode, in 1580 om precies te zijn, dat alle onroerende goederen verplicht werden geregistreerd, in de registers van de Zestendelen, de oude kadastrale secties van Brugge.

¹² Schouteet 1977, 178.

¹³ Weymeis 2013.

In 1641 kreeg Laureins Gavet (of Gauet), eigenaar van Den Rooden Haene, de toestemming van de Stad om achter zijn herberg of cabaret een kelder te steken onder 'het straatje met een (h)ende aldaar', de huidige Rode-Haanstraat (Figuur 10). Bij haar besluit op 14 augustus 1641 legde de Stad Gavet wel een voorwaarde op: hij moest zelf de straat heraanleggen én hij moest van dan af jaarlijks cijns betalen aan de Stad. De transcriptie van de notitie in het ferieboek leest als volgt: *Gheconsenteert an Laureins Gavette (Gauette?) te moghen steken een vaulte onder de strate an zin huus ende omtrent dachterpoorte vande erfve van dheer pauwels sproncholf uitcommende inde spaignaertstrate breet seshien voeten lanck XVIII voeten, midts de strate wederomme tsynen coste behoorlick toelegghende ende calcydende ende voorts betalende voor cheins tot wederoupen IIII schellingen groten tsiaers*¹⁴.

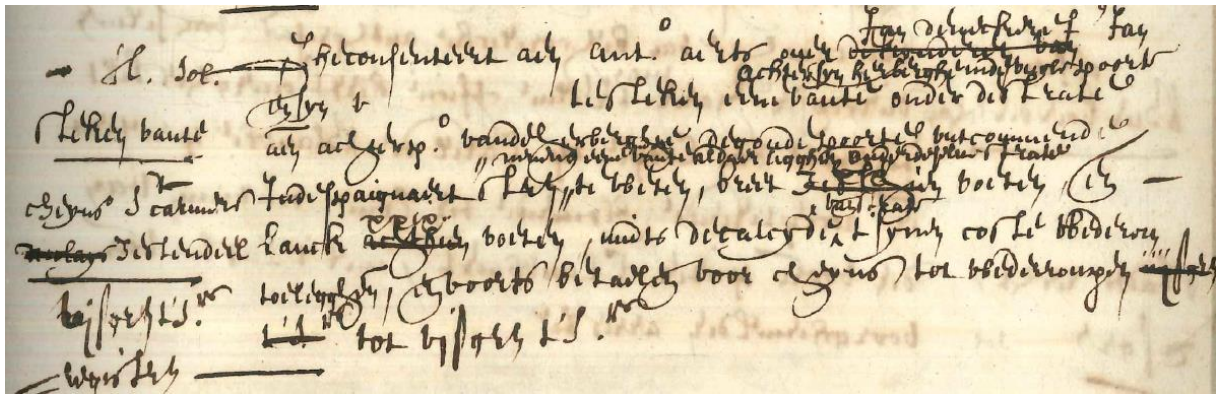

Figuur 10: Het stedelijke besluit van 14 augustus 1641 met de toestemming voor de aanleg van de straatkelder in de Rode-Haanstraat. Uittreksel uit Ferieboek Thesaurie 1637-1642 f° 237 r° nr. 4: *Actum den 14 ougst 1641'* (Stadsarchief Brugge).

In 1678 voltrok zich eenzelfde scenario. De eigenaar van Den Rooden Haene was ondertussen Jan de Neckere. Hij mocht eveneens een kelder steken, aansluitend op de reeds bestaande kelder. Dit besluit dateert van 15 juni 1678 (Figuur 11). De transcriptie leest als volgt: *Gheconsenteert aen ant[onis] aerts over Jan deneckere filius Jan an syn [] te steken (boven : achter syn herberghe inde vuyle poorte) eene vaute onder de strate aende achterpoorte vande herberghe de goude poorte uitcommende inde spaignaertstrate (boven : nevens eene vaute aldaer ligghende onder deselve strate) te weten breet seshien voeten ende lanck XXIX voeten midts de calcyde (boven : vande strate) tsynen coste wederom toelegghende, ende voorts betaelende voor cheyns tot wederoupen ...tot VI s[chellingen] gr[ot]en ts[iae]rs*¹⁵.

¹⁴ Uit Ferieboek Thesaurie 1637-1642 f° 237 r° nr. 4: *Actum den 14 ougst 1641'* (Stadsarchief Brugge). Transcriptie door Jan Anseeuw, Stadsarchief Brugge. In de marge van de nota staat: *cheins Carmers zestendeel*.

¹⁵ Uit Ferieboek Thesaurie 1676-1680 f° 143 r°: *Actum den 15en Juny 1678'* (Stadsarchief Brugge). Transcriptie door Jan Anseeuw, Stadsarchief Brugge. In de marge van de nota staat: *steken vaute cheyns Scarmers zestendeel VI s[chellingen] gr[ot]en ts[iae]rs register*.

Figuur 11: Het besluit van de Stad Brugge van 15 juni 1678 met de toestemming voor de aanleg van een extra straatkelder in de Rode-Haanstraat. Uittreksel uit Ferieboek Thesaurie 1676-1680 f° 143 r°: *Actum den 15en Juny 1678* (Stadsarchief Brugge).

Verder opzoekingswerk door Jan Anseeuw leert dat Den Rooden Haene altijd een herberg (of cabaret) gebleven is. In de 19de eeuw was het eigendom van brouwers, eerst vanaf rond 1800 van de brouwersfamilie Jooris, eind 19de van de verwante brouwersfamilie Vanderghote. Uit de registers van de Zestendelen blijkt dat de cijns in 1901 even verviel; men had de Stad wijsgemaakt dat de kelder niet meer bestond. Op 21 juni 1902 werd deze vergissing via een gemeenteraadsbesluit alweer rechtgezet. Het pand Rode-Haanstraat 1 was zeker nog in 1946 een afspanning; in een krantenartikel van dat jaar staat te lezen dat het als herberg 'De Gouden Haan' werd verkocht.¹⁶

Briefwisseling uit 1971 brengt de dubbele straatkelder opnieuw ter sprake, maar zorgt ook voor verwarring. Ene Gaston Cools stelt dat jaar plots aan de stad voor de kelder aan te kopen, nadat hij die kort voordien zelf had verworven. Cools geeft aan dat de straatkelder is aangesloten op zijn eigendom 'De Gouden Haan, voorheen Au Jambon'. Echter, de bekende afspanning Au Jambon was het hoekhuis met de Spanjaardstraat dat trouwens net in die periode grondig werd gerestaureerd en een kantoorgebouw werd van de Dienst Belastingen¹⁷. Uit de briefwisseling blijkt dat de Stad toen heeft geantwoord aan Cools dat hij de kelder duidelijk tegen een te hoge prijs had gekocht gezien het slechts preciaire gebruiksrecht verbonden aan een cijnspacht. Er werd uiteindelijk overeengekomen dat zijn cijnspacht verviel wanneer hij de toegang tot de kelder dichtmetselde. Aldus is de Stad Brugge sindsdien eigenaar van deze afgesloten straatkelder.¹⁸

¹⁶ Archivalisch onderzoek Brugs Stadsarchief, zie: Anseeuw 2018, 3.

¹⁷ Zie voor het beschermd monument Huis Au Jambon: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/12733>. Zie ook Agentschap Onroerend Erfgoed 2022.

¹⁸ Anseeuw 2018, 3.

7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

Onder het wegdek van de Rode-Haanstraat kwamen de gewelven van twee aansluitende kelders aan het licht. De contouren en gewelven konden niet volledig, maar wel deels vrijgelegd worden binnen de werkput voor de wegeniswerken (Figuur 12-19). De rest van het grondplan van de kelders werd vervolledigd aan de hand van de afmetingen binnenin. Hieruit bleek dat de noordelijke en de westelijke zijden overeenkomen met de rooilijn van de huidige bebouwing (Figuur 7). Het samenstel van deze twee kelders bevond zich dus volledig onder het wegdek. In totaal kent het complex een lengte van ca. 15 m en een maximale breedte van ca. 6 m (buitenafmetingen).

Langs de noordzijde zijn drie doorgangen te onderscheiden. Zowel centraal op de oostelijke kopse zijde (waar door de graafmachine een opening werd geslagen) als centraal op de westelijke kopse zijde verraden twee verticale naden dat er een opening moet zijn geweest. Wellicht dienden deze openingen om licht en lucht binnen te laten.¹⁹ Aan de westelijke kopse zijde is de nog bewaarde rechthoekige aanbouw tegen de muur mogelijk een latere aanpassing hiervan.

In het huis Rode-Haanstraat 1, dat zijn toegang heeft in de noordwesthoek van de Rode-Haanstraat (Figuur 8), is de trap naar de straatkelder nog zichtbaar. Deze bevindt zich net naast de voordeur, rechts bij het betreden van het huis. De trap liep door onder de gemene muur met Rode-Haanstraat 3 en dus parallel met de noordzijde van de kelder. Ter hoogte van de gemene muur is de doorgang vanuit Rode-Haanstraat 1 met machinaal gemaakte bakstenen en cementmortel toegemetsd (Figuur 30).

Figuur 12: Zicht naar het westen op het vrijgelegde gewelf van de oostelijke, grote kelder met aan de zuidkant de steunberen.

¹⁹ Met dank aan Thomas Wets (Monumentenzorg en Erfgoedzaken) voor deze informatie.

The 3D reconstruction shows the interior of the Domus Julia, a large rectangular house. The main hall (Atrium) is the central space, with a large central opening (Atrium) and a smaller opening (Tablinum) on the right side. The Atrium is surrounded by a colonnade (Peristyle) and a garden (Gardens). The reconstruction includes a legend and a scale bar.

- binnenmuren en niveaus binnenkant muren
- buitenmuren
- uitsparingen in gewelf (aan doorgangen)

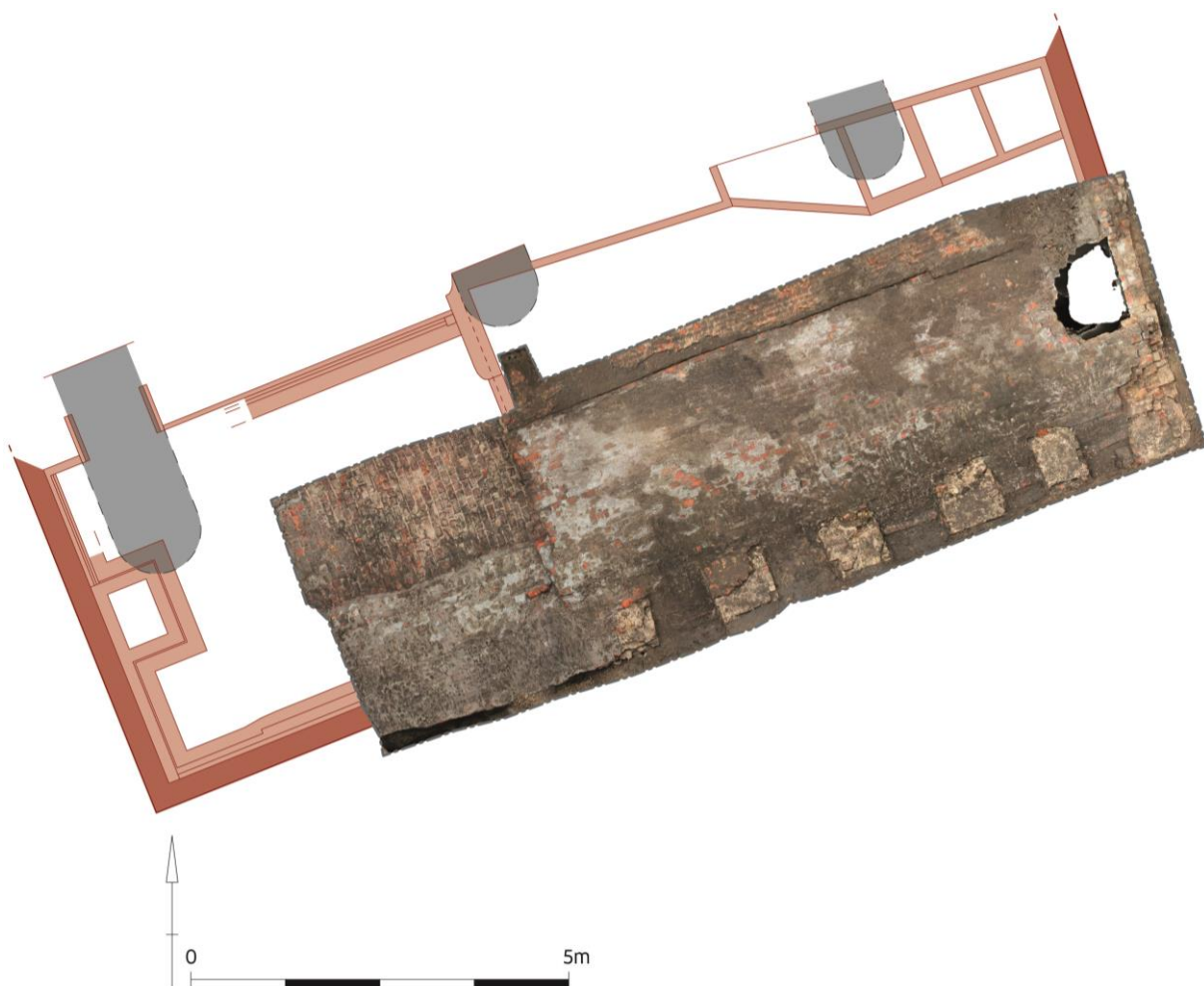
0 5m

De toegang vanuit het pand waartoe de kelder behoorde, bevond zich aan de noordelijke zijde, in de noordwesthoek (Figuur 21). Deze toegang was toegemetsd; afgaande op de toepassing van standaardbaksteen en cementmortel gebeurde dit pas in de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw. Alle drie de doorgangen naar de kelder, inclusief die onder de gemene muur tussen Rode-Haanstraat 1 en 3, werden wellicht in 1971 gedicht naar overeenkomst van einde gebruik met de Stad Brugge (zie ook verder).

Van de overgang van het westelijke en het oostelijke gewelf kan afgeleid worden dat de extra, met mortel ingesmeerde, bovenlaag op de westelijke kelder er wellicht kwam bij de aanleg van de oostelijke kelder (Figuur 16-17). Ook bij de oostelijke kelder betreft het wellicht een latere toevoeging van een extra baksteenlaag. Dergelijke gewelfaanpassing moest duidelijk een euvel verhelpen. Mogelijk betreft het een waterafwerende maatregel. Vochtproblemen zullen zich enkel gesteld hebben aan de zuidkant van de straatkelder; de noordkant paalde immers aan de bewoning. Of werd hier een extra massa voorzien zodat het gewelf niet of minder geneigd was om naar de zuidzijde te verzakken, waar er enkel losse grond was?²⁰ Wellicht betreft het een maatregel met dubbel doel. Een tweede baksteenlaag op het gewelf werd vaak vastgesteld bij het onderzoek van de Antwerpse straatkelders. De toevoeging van een tweede horizontaal geplaatste laag bakstenen is er geïnterpreteerd als een latere toevoeging die bedoeld was als extra bescherming tegen doorsijpelend water en als versteviging van het gewelf²¹.

De noordkant van de oostelijke kelder telt twee doorgangen naar de bebouwing. Ook deze zijn met standaardbaksteen en cementmortel toegemetsd. Eveneens aan de noordkant beslaan vier gemetsde, en eveneens bepleisterde, vergaarbakken de oostelijke helft van de muur (Figuur 27). Ze zijn 0,75 tot 1 m hoog. Hun positie ten opzichte van de oostelijke doorgang doet vermoeden dat ze wellicht een latere toevoeging zijn. Ze zullen gediend hebben voor het bewaren van voedingswaren.

²¹ Derycke & Troupin 1993, 94.

Figuur 14: Het grondplan van de kelders, met de geprojecteerde orthofoto van de gewelven en steunberen die in de werkput vrijgelegd konden worden.

Wanneer de oostelijke kelder werd bijgebouwd, werd de oostmuur van de westelijke kelder afgebroken (Figuur 26). Het gewelf werd er zo een zwevend gewelf. Tussen beide kelderruimtes werd een ca. 1 m hoge tussenmuur gemetst, met oorspronkelijk een doorgang in de noordelijke helft die later werd dichtgemaakt (zie o.a. Figuur 13). Centraal werd op een gegeven moment een zuiltje bijgeplaatst, met bovenop een natuurstenen dekplaat (9 cm dik) (Figuur 20-25). De zuil is gemaakt uit zgn. 'rode marmer'. Het betreft hier wellicht de rode variant van Belgisch marmer, geologisch gezien geen echte marmer, maar een goed polijstbare harde kalksteen dat zijn oorsprong kent in het Ardennenvoorland in Wallonië²². De doorsnede (17 tot 22 cm) is niet volledig rond en vertoont op één plaats een scherpe knik met beschadiging. Het betreft duidelijk recuperatiemateriaal. Hetzelfde kan gezegd worden van de natuurstenen dekplaat. De basis uit metselwerk die de hoogte bereikt van het tussenmuurtje, verraadt dat dit een latere toevoeging is. Omdat men de stabiliteit van het gewelf hier duidelijk niet vertrouwde, werd de zuil bijgeplaatst. Wanneer deze toevoeging gebeurde, daar is het gissen naar. Dit kan al dateren van bij de aanleg van de oostelijke kelder; een nieuw gewelf laten steunen op een zwevend gewelf is immers niet evident. Het is echter ook plausibel dat het hier een toevoeging betreft uit het begin van de 19de eeuw. Na de Franse Revolutie was er veel afbraakmateriaal voorhanden en de recuperatie in het begin van de 19de eeuw van bouwmaterialen uit kerken is een gekend fenomeen.

²² De Ceukelaire *et al.* 2014.

Figuur 15: Het grondplan van de kelders, met in kleur de gewelven en steunberen die in de werkput vrijgelegd konden worden. De verschillende kleuren geven verschillende niveaus weer.

De volledige binnenzijde van beide kelderruimtes was afgewerkt met een dikke kalklaag, wat volgens het onderzoek van de Antwerpse straatkelders ook de regel was²³, en wat ongetwijfeld ook een vochtafwerende functie had. Later zijn ook nog herstellingen aangebracht, wat duidelijk blijkt uit de gedichte naden (Figuur 29). Beide kelderbogen zijn deels gezakt; scheuren in de langsrichting van het plafond wijzen hier op.

De bodem van de kelder lag vol stukken van palen en balken (Figuur 20). Of deze oorspronkelijk een functie hadden in de kelder of deze hier later werden gedumpt, is niet duidelijk. Door het grondwater kon niet achterhaald worden of de vloer enkel uit baksteen bestond, of ook was afgewerkt met vloertegels.

²³ Derycke & Troupin 1993, 94.

Figuur 16: De vrijgelegde gewelven. Op de voorgrond de oudste, iets kleinere kelder. Zicht naar het noordoosten.

Figuur 17: De vrijgelegde gewelven. Zicht naar het noordwesten op het gewelf van de kleinere kelder, met overgang naar de grotere kelders rechts. Merk de tweede gewelflaag op de zuidelijke helft van het gewelf van de westelijke kelder. De rand van deze gewelflaag is niet afgewerkt en hangt een stuk over.

8 INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

Archiefonderzoek door het Brugse Stadsarchief leverde de akten op voor de bouw van de kelders. De ene kelder werd gebouwd in (of kort na) 1641, de andere in (of kort na) 1678, door twee verschillende eigenaars. Ze waren officieel verbonden met de Rode-Haanstraat 1 waar de herberg Den Rooden Haene was gevestigd. Het lijkt een logische conclusie dat deze straatkelders in de eerste plaats dienden voor de stockage van drank, naast wellicht ook andere voedingswaren. In een herberg werd immers eveneens voeding aangeboden. Zo'n straatkelder was echter wellicht enkel goed geschikt voor de opslag van onbederfbare waren; door de beperkte verluchting was het een vochtige ruimte. In Antwerpen concentreerden de straatkelders zich duidelijk bij de marktplaatsen en handelsassen²⁴. Daarenboven waren herbergen ook dé locaties waar transacties werden afgesloten en goederen verhandeld. Het is dus zeer goed mogelijk dat de straatkelders in de Rode-Haanstraat initieel zijn aangelegd (mede) voor de opslag van koopwaar. Er kan daarbij zeker gedacht worden aan wijn als te stapelen product, zowel voor consumptie in de herberg, als in de vorm van handelswaar²⁵.

De oudste – westelijke – kelder werd dus aangelegd in of kort na 1641. Het stedelijk besluit dat toestemming geeft voor de aanleg van deze kelder, vermeldt een grootte van *breet sesthien voeten lanck XVIII voeten* (zie *supra*). Afgaande op een afmeting van 0,2743 m voor de middeleeuwse Brugse voet komen we hiermee uit op 4,4 m voor de vastgelegde breedte en 4,95 m voor de vastgelegde lengte. Deze breedte komt perfect overeen met de opgemeten breedte van de binnenzijde, 4,4 m. De opgemeten lengte is echter zo'n 5,8 m. De westelijke kelder was dus gebouwd ten behoeve van het pand van Rode-Haanstraat 1, dat in die tijd het achterhuis was van de herberg die zijn toegang had via de Kipstraat. De voordeur van Rode-Haanstraat 1 zit nu in de noordwesthoek van de steeg. Net naast de voordeur, rechts bij het binnengaan, bevindt zich nog de oorspronkelijke trap die naar de straatkelder leidt. Ze loopt onder de gemene muur met Rode-Haanstraat 3 door, parallel aan de noordmuur van de straatkelder. Ter hoogte van de gemene muur is de doorgang toegemetsd. Hierachter moet de trap een rechte hoek hebben gemaakt om uit te komen aan de doorgang in de noordwesthoek van de westelijke kelder.

Zevenendertig jaar later, in 1678, kreeg de nieuwe eigenaar van Den Rooden Haene de toestemming om de straatkelder uit te breiden. Deze uitbreiding is duidelijk te herkennen in de bouw van de oostelijke kelder. Volgens het stedelijk besluit van 1678 mocht deze kelder 16 voet breed zijn – even breed dus als de initiële kelder – en 19 voet lang. Aan de lengte heeft de opdrachtgever zich duidelijk niet gehouden; binnenwerks heeft de tweede kelder immers een lengte van c. 8,4 m. De opgemeten maximale breedte van ca. 5,2 m komt merkwaardig genoeg wel overeen met de opgelegde lengte. Deze kelder heeft twee eigen toegangen. Oorspronkelijk was dit kelderdeel toegankelijk via de westelijke kelder; daar duidt de toegemetsde, oorspronkelijke doorgang in het tussenmuurtje op. De noordelijke doorgangen bewijzen dat de oostelijke kelder ook toegankelijk was vanuit het achterhuis van Rode-Haanstraat 3 / Spanjaardstraat 7. Het is mogelijk dat deze doorgangen meteen bij de aanleg zo gemaakt zijn, maar een latere aanpassing kan niet uitgesloten worden. Dat de doorgangen naar Rode-Haanstraat 3 leiden, geeft aan dat dit pand betrokken werd bij de activiteiten van Rode-Haanstraat 1 of dat de kelder gedeeld werd. Beide situaties zouden logisch zijn. Dit zou ook het verband met huis Au Jambon in de briefwisseling van 1971 kunnen verklaren (zie *supra*).

Op de gewelven van beide keldergedeeltes werd op een gegeven moment een aanpassing aangebracht. Het aanbrengen van een extra, met mortel toegesmeerde baksteenlaag moest naar alle waarschijnlijkheid een vochtigheidsprobleem verhelpen, maar verlichtte wellicht ook de druk op de zuidzijde van het gewelf. Bij de westelijke kelder kwam deze laag er mogelijk tijdens de bouw van de oostelijke kelder. Bij de oostelijke kelder valt vooral de constructie met steunberen langs de zuidkant op. Wellicht moesten ze de druk van de omliggende grondmassa verlichten.

²⁴ Derycke & Troupin 1993, 95.

²⁵ Idem, 95.

A photograph of a dark, narrow tunnel or passage. The walls are made of rough, textured material, possibly stone or concrete, and are illuminated by a bright light source at the end of the passage, creating a strong contrast and highlighting the rough texture of the walls.

A row of seven old, weathered glass bottles of various shapes and sizes, some with labels, lined up against a concrete wall. The bottles are arranged in a slightly curved line. From left to right: a tall, dark, heavily stained bottle with a dark cap; a tall, clear bottle with a red cap and a label that reads "PILSENER BEER"; a small, dark brown bottle; a medium-sized, dark brown bottle; a tall, dark green bottle with a white cap; and a small, dark brown bottle with a white cap. The bottles are set against a light-colored concrete wall with a vertical seam. The ground in front of the bottles is covered with small, light-colored pebbles and some dry grass.

9 SAMENVATTING

Eind mei 2018 stootte de Wegendienst van Brugge bij de heraanleg van de wegenis op een bakstenen gewelf. Het bleek te gaan om een dubbele straatkelder van maar liefst *ca.* 15 op 6 m, door zijn ruime afmetingen uniek te noemen in Brugge. In tegenstelling tot de 15-tal reeds gekende straatkelders in de stad neemt de straatkelder in de Rode-Haanstraat een groot deel van de straatbreedte in en beperkt hij zich niet tot één perceel.

Via de toevalsvondstprocedure werd de dubbele straatkelder door een team van het agentschap Onroerend Erfgoed maximaal vrijgelegd en volledig in kaart gebracht en gedocumenteerd. Dankzij de samenwerking met het Brugse Stadsarchief en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken kon de bouwgeschiedenis achterhaald worden.

Via de akten voor de bouw van de kelders kan aangetoond worden dat de straatkelder dateert uit de 17de eeuw en dat deze in twee fasen is gebouwd. De oudste kelder is in of kort na 1641 aangelegd door de eigenaar van de herberg Den Rooden Haene dat zijn achterhuis had aan de Rode-Haanstraat. Zevenendertig jaar later, in 1678, kreeg de nieuwe eigenaar van deze herberg toestemming om deze kelder uit te breiden met een extra deel. Meest voor de hand liggend is dat de straatkelder werd gebruikt voor de stockage van drank en voedingswaren.

Het in kaart brengen van de doorgangen tot de kelder heeft duidelijk gemaakt dat het oostelijk deel van de straatkelder op een gegeven moment toegankelijk gemaakt werd vanuit Rode-Haanstraat 3, de herberg Au Jambon. Toen dit pand in 1971 grondig gerenoveerd werd en het onderkomen werd van de Belastingdienst, werden de drie doorgangen op vraag van de Stad toegemetseld en de straatkelder als het ware verzegeld.

De Stad Brugge liet de straatkelder *in situ* behouden onder het nieuwe wegdek. De kelders zijn daartoe opgevuld met reversibel materiaal, namelijk argexkorrels. Het extra toplaagje op het gewelf werd wel gedeeltelijk afgeschraapt om het vereiste wegdekniveau te kunnen aanhouden²⁶.

Alle analoge en digitale registratie en documentatie worden bewaard in het archief van het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze toevalsvondst is in de Inventaris Onroerend Erfgoed (CAI, Centrale Archeologische Inventaris) opgenomen als waarneming ID 984056 (<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/984056>).

10 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: Huis Au Jambon [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29740>
(Geraadpleegd op 21-10-2022).

ANSEEUW J. 2018: De kelders in de Rode-Haanstraat, het Stadsarchief tot uw dienst..., *Archiefleven* 25/3, 2-3.

DE CEUKELAIRE M., DOPÉRÉ F., DREESEN R., DUSAR M. & GROESSENS E. 2014: *Belgisch Marmer*, Gent.

DERYCKE I. & TROUPIN G. 1999: Straatkelders te Antwerpen: hinderpaal of belangrijk bouwhistorisch patrimonium. In: VEECKMAN J. (red.), *BRABOM. Berichten en Rapporten over het Antwerpse Bodemonderzoek en Monumentenzorg* 3, Antwerpen, 87-115.

SCHOUTEET A. 1977: *De straatnamen van Brugge. Oorsprong en betekenis*, Brugge.

WEYMEIS C. 2013: Rode-Haanstraat was in de negentiende eeuw ook bekend als Blinde Spanjaardstraat. Een herberg voor heren en hoertjes, *Krant van West-Vlaanderen* (vrijdag 4 oktober 2013).

²⁶ Persoonlijke communicatie Thomas Wets, dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken Stad Brugge.

11 BIJLAGEN

11.1 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: De terreinsituatie vóór de start van het terreinonderzoek. Het bij de werken door de graafmachine ingeslagen gat in het gewelf was de aanleiding voor de toevalsvondst. Zicht naar het westen. Foto door Thomas Wets, Monumentenzorg en Erfgoedzaken (Stad Brugge).....	5
Figuur 2: Locatie van de vindplaats in het centrum van Brugge op GRB (© AGIV).....	6
Figuur 3: De contouren van de straatkelders in het wegtracé van de Rode-Haanstraat, geprojecteerd op de recente orthofoto (© AGIV).....	6
Figuur 4: De contouren van de straatkelders in het wegtracé van de Rode-Haanstraat, geprojecteerd op GRB (©-AGIV).....	7
Figuur 5: De positie van de straatkelder in de Rode-Haanstraat, op GRB, detail (© AGIV).....	7
Figuur 6: Tijdens het terreinonderzoek werd uit stabiliteitsoverwegingen gestart met het afzoeken van de contouren en het gewelf aan de westelijke zijde om zo op te schuiven naar het oosten op.....	10
Figuur 7: De opgemeten dubbele straatkelder en zijn positie in de Rode-Haanstraat. De hierna volgende plannen situeren zich binnen het aangeduide kader.....	11
Figuur 8: Zicht op de opgekuiste gewelven en contouren van de dubbele straatkelder, naar het westen. Met achteraan rechts de voordeur van Rode-Haanstraat 1.....	13
Figuur 9: De locatie van de straatkelder op de Popp-kaart (midden 19de eeuw) (© AGIV). De noordzijde van de kelders reikte wellicht tot de toenmalige bewoning. Het verschil zit hem naar alle waarschijnlijkheid in de georeferentie.....	15
Figuur 10: Het stedelijke besluit van 14 augustus 1641 met de toestemming voor de aanleg van de straatkelder in de Rode-Haanstraat. Uittreksel uit Ferieboek Thesaurie 1637-1642 f° 237 r° nr. 4: <i>Actum den 14 ougst 1641'</i> (Stadsarchief Brugge).....	16
Figuur 11: Het besluit van de Stad Brugge van 15 juni 1678 met de toestemming voor de aanleg van een extra straatkelder in de Rode-Haanstraat. Uittreksel uit Ferieboek Thesaurie 1676-1680 f° 143 r°: <i>Actum den 15en Juny 1678'</i> (Stadsarchief Brugge).....	17
Figuur 12: Zicht naar het westen op het vrijgelegde gewelf van de oostelijke, grote kelder met aan de zuidkant de steunberen.....	18
Figuur 13: Het grondplan van de twee kelders en de binnenste doorsnede van beide gewelven.....	19
Figuur 14: Het grondplan van de kelders, met de geprojecteerde orthofoto van de gewelven en steunberen die in de werkput vrijgelegd konden worden.....	21
Figuur 15: Het grondplan van de kelders, met in kleur de gewelven en steunberen die in de werkput vrijgelegd konden worden. De verschillende kleuren geven verschillende niveaus weer.....	22
Figuur 16: De vrijgelegde gewelven. Op de voorgrond de oudste, iets kleinere kelder. Zicht naar het noordoosten.....	23
Figuur 17: De vrijgelegde gewelven. Zicht naar het noordwesten op het gewelf van de kleinere kelder, met overgang naar de grotere kelders rechts. Merk de tweede gewelflaag op de zuidelijke helft van het gewelf van de westelijke kelder. De rand van deze gewelflaag is niet afgewerkt en hangt een stuk over.....	23
Figuur 18: De rij steunberen aan de zuidrand van de oostelijke, grote kelder. Zicht naar het westen.....	24
Figuur 19: Zicht naar het oosten, richting Spanjaardstraat.....	24
Figuur 20: Binnenzijde van de oostelijke kelder, zicht vanuit het oosten aan de ingeslagen opening, naar het westen. De puinwaaier rechts ligt vóór de westelijke doorgang van deze oostelijke kelder. Het tussenmuurtje vertoont rechts van het zuiltje duidelijk een toegemaakte doorgang. Achter de tussenwand en het zuiltje bevindt zich de iets kleinere, oudere kelder. De bodem van de kelder lag bezaaid met stukken van balken en palen. Foto Raakvlak.....	25
Figuur 21: Zicht van aan het tussenmuurtje op de overgang tussen beide keldergedeeltes, op de oudste kelderruimte. Rechts achteraan bevindt zich de doorgang naar Rode-Haanstraat 1. Foto Raakvlak.....	25
Figuur 22: De zuil in zgn. 'rode marmer' die het gewelf van de kleine kelder ondersteunt net voorbij de overgang van beide kelders. Zicht naar het noorden – noordnoordwest.....	26
Figuur 23: De zuil in zgn. 'rode marmer', duidelijk recuperatiemateriaal. Foto Raakvlak.....	26
Figuur 24: De basis in metselwerk waarop het zuiltje rust, een latere toevoeging aan de tussenmuur tussen beide keldergedeeltes. Zicht vanuit oosten. Foto Raakvlak.....	26
Figuur 25: Natuurstenen dekplaat bovenop het zuiltje. Zicht vanuit het oosten. Foto Raakvlak.....	27
Figuur 26: De overgang tussen de westelijke en de oostelijke kelder, met het verschil in de gewelven en met de positie van de oorspronkelijke oostmuur van de westelijke kelder nog zichtbaar in de wand. De tussenwand is duidelijk een latere toevoeging. Zicht vanuit de oostelijke kelder naar het zuidwesten.....	27
Figuur 27: De noordoosthoek van de oostelijke kelder, met de vergaarbakken. Zicht vanuit het zuiden. Foto Raakvlak.....	28
Figuur 28: De noordkant van de oostelijke kelder, vanuit het zuidoosten. Zicht op de toegemete, oostelijke doorgang en vergaarbakken. Foto Raakvlak.....	28

Figuur 29: De zuidkant van de oostelijke kelder, met verschillende gedichte scheuren in het pleisterwerk. Foto Raakvlak.	29
Figuur 30: De toegemetste toegang vanuit Rode-Haanstraat 1 naar de noordwestelijke doorgang in de westelijke kelder. Deze trap bevindt zich net naast de voordeur, loopt onder de gemene muur met Rode-Haanstraat 3, parallel aan de noordmuur van de straatkelder en maakt dan een hoek om in de kelder uit te komen. Foto door Thomas Wets.	31
Figuur 31: Enkele flessen die in het westelijk deel van de straatkelder achterbleven na de ‘verzegeling’ in 1971.	31

11.2 LIJST VAN PLANNEN

- Analoog plan op mm-papier, schaal 1:50: opmeting binnenzijde
- Digitaal plan .dwg: opmeting buitenzijde

11.3 LIJST VAN SPOREN

Niet van toepassing > slechts één tweeledige structuur

11.4 LIJST VAN VONDSTEN EN STALEN

Er werden enkel twee geprofileerde bakstenen gerecupereerd. Het betreft recuperatiemateriaal dat was ingewerkt in de zuidelijke steunberen van het oostelijk keldergedeelte. Beide waren omgeven van mortel:

- één groot stuk met ronde kop
- één ronde kop

Geen stalen.

11.5 LIJST VAN TEKENINGEN

Niet van toepassing

11.6 LIJST VAN FOTO'S

Foto's Onroerend Erfgoed 04/06/2018: aan het oppervlak

TV ID: 282_2018E233_2018-06-04 09:02:55

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16:56:01

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16:56:08

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16:56:17

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16:56:31

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16:57:21

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16:57:45

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:00:29

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:01:03

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:01:23

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:01:44

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:03:56

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:04:51

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:06:47

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:07:41

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:07:49

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17:22:39

Benaming foto's OE	omschrijving foto's buitenzijde straatkelder
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 09.02.55.jpg	De vindplaats bij de start van het terreinonderzoek. Zicht naar het westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16.56.01.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het oosten, richting Spanjaardstraat.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16.56.08.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het oosten, richting Spanjaardstraat.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16.56.17.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het oosten, richting Spanjaardstraat.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16.56.31.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het noordoosten.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16.57.21.jpg	De oostelijke kelder. Zicht naar het noordoosten.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 16.57.45.jpg	De westelijke kelder. Zicht naar het noordwesten.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.00.29.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het (noord)westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.01.03.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.01.23.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.01.44.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.03.56.jpg	Eén van de steunberen van de oostelijke straatkelder.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.04.51.jpg	De overgang van beide keldergedeeltes. Zicht naar het (noord)oosten.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.06.47.jpg	De rij steunberen van de oostelijke kelder. Zicht naar het westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.07.41.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het (noord)westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.07.49.jpg	De vrijgelegde straatkelder. Zicht naar het (noord)westen.
TV ID 282_2018E233_2018-06-04 17.22.39.jpg	De flessen die nog in de westelijke straatkelder lagen.

Foto's Onroerend Erfgoed 04/06/2018: binnenzijde

TV ID 282_2018E233_2018-06-04 10:29:16

TV ID 282_2018E233_20180604_100124

TV ID 282_2018E233_20180604_100302

TV ID 282_2018E233_20180604_100346

TV ID 282_2018E233_20180604_100409

TV ID 282_2018E233_20180604_100424

TV ID 282_2018E233_20180604_100430

TV ID 282_2018E233_20180604_100438

TV ID 282_2018E233_20180604_100453

TV ID 282_2018E233_20180604_100523

TV ID 282_2018E233_20180604_100534

TV ID 282_2018E233_20180604_100616

TV ID 282_2018E233_20180604_100637

TV ID 282_2018E233_20180604_100912

TV ID 282_2018E233_20180604_100926

TV ID 282_2018E233_20180604_100943

TV ID 282_2018E233_20180604_101036

////////////////////////////////////

Foto's Raakvlak 28/05/2018: binnenzijde

TV ID 292_2018E233.JMG_9050

TV ID 292_2018E233.JMG_9051

TV ID 292_2018E233.JMG_9053

TV ID 292_2018E233.JMG_9054

TV ID 292_2018E233.JMG_9055

TV ID 292_2018E233.JMG_9056

TV ID 292_2018E233.JMG_9058

TV ID 292_2018E233.JMG_9059

TV ID 292_2018E233.JMG_9060

TV ID 292_2018E233.JMG_9061

TV ID 292_2018E233.JMG_9062

TV ID 292_2018E233.JMG_9063

TV ID 292_2018E233.JMG_9064

TV ID 292_2018E233.JMG_9065

TV ID 292_2018E233.JMG_9066

TV ID 292_2018E233.JMG_9067

TV ID 292_2018E233.JMG_9068

TV ID 292_2018E233.JMG_9069

TV ID 292_2018E233.JMG_9070

TV ID 292_2018E233.JMG_9072

TV ID 292_2018E233.JMG_9074

TV ID 292_2018E233.JMG_9075

TV ID 292_2018E233.JMG_9076

TV ID 292_2018E233.JMG_9077

TV ID 292_2018E233.JMG_9078

TV ID 292_2018E233.JMG_9079

TV ID 292_2018E233.JMG_9081

TV ID 292_2018E233.JMG_9082

////////////////////////////////////

TV ID 292_2018E233_IMG_9083

TV ID 292_2018E233_IMG_9084

benaming foto's Raakvlak	omschrijving foto's binnenzijde straatkelder
TV ID 292_2018E233_IMG_9050.JPG	De noordoosthoek van de oostelijke kelder, met vergaarbak, zicht naar het noorden.
TV ID 292_2018E233_IMG_9051.jpg	Zicht op de oostelijke kelder, naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9053.JPG	De noordelijke wand van de oostelijke kelder ter hoogte van de oostelijke, toegemete doorgang.
TV ID 292_2018E233_IMG_9054.JPG	De zuidelijke wand van de oostelijke kelder, naar het zuidwesten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9055.JPG	De zuidkant van de oostelijke kelder, naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9056.JPG	Zicht op de oostelijke kelder, naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9058.JPG	Zicht op de oostelijke kelder, naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9059.JPG	Stukken van palen en balken op de vloer van de oostelijke kelder, zicht naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9060.JPG	De noordkant van de oostelijke kelder, westelijke helft, naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9061.JPG	De noordkant van de oostelijke kelder, westelijke helft, naar het westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9062.JPG	De noordelijke wand van de oostelijke kelder ter hoogte van de oostelijke, toegemete doorgang.
TV ID 292_2018E233_IMG_9063.JPG	De noordelijke wand van de oostelijke kelder ter hoogte van de oostelijke, toegemete doorgang.
TV ID 292_2018E233_IMG_9064.JPG	De noordelijke wand van de oostelijke kelder, oostelijke helft.
TV ID 292_2018E233_IMG_9065.JPG	De oostelijke binnenzijde van de oostelijke kelder, aan noordoosthoek.
TV ID 292_2018E233_IMG_9066.JPG	De oostelijke binnenzijde van de oostelijke kelder, ter hoogte van het uitgebroken stuk gewelf, met verticale naden in de muur.
TV ID 292_2018E233_IMG_9067.JPG	De oostelijke binnenzijde van de oostelijke kelder, ter hoogte van het uitgebroken stuk gewelf, met verticale naden in de muur.
TV ID 292_2018E233_IMG_9068.JPG	De zuidoosthoek van de oostelijke kelder.
TV ID 292_2018E233_IMG_9069.JPG	Het stuk uitgebroken gewelf aan de oostkant van de oostelijke kelder, noordkant.
TV ID 292_2018E233_IMG_9070.JPG	Het stuk uitgebroken gewelf aan de oostkant van de oostelijke kelder, zuidkant.
TV ID 292_2018E233_IMG_9072.JPG	Herstelde scheuren in het pleisterwerk van het gewelf van de westelijke kelder, richting westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9074.JPG	Zicht in de westelijke kelder, van aan het tussenmuurtje, richting noordwesten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9075.JPG	Detail van het zuiltje op het tussenmuurtje tussen beide keldergedeeltes.
TV ID 292_2018E233_IMG_9076.JPG	Dekplaat op zuil, vanuit oosten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9077.JPG	Het metselwerk waarin de basis van de zuil verwerkt zit, vanuit oosten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9078.JPG	Zicht in de westelijke kelder, van aan het tussenmuurtje, richting noordwesten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9079.JPG	De zuidkant van de westelijke kelder, richting westen.
TV ID 292_2018E233_IMG_9081.JPG	De noordkant van de oostelijke kelder, richting noordoosten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9082.JPG	De oostelijke kelder, zicht naar het oosten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9083.JPG	Zicht op de zuidwand van de oostelijke kelder, richting oosten.
TV ID 292_2018E233_IMG_9084.JPG	Balken en palen op de vloer van de oostelijke kelder. Richting oosten.

////////////////////////////////////

11.7 CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing

11.8 RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES (RUWE DATA)

Niet van toepassing